

طراحی لباسِ صحنه

www.ketab.ir

تألیف:

پروانه قاسمیان دستجردی

عضو هیئت علمی دانشگاه علم و فرهنگ

تابستان ۱۳۹۴

سرشناسه : قاسمیان دستجردی، پروانه، ۱۳۴۲-
 عنوان و نام پدیدار : طراحی لباس صحنه / مؤلف پروانه قاسمیان دستجردی.
 مشخصات نشر : تهران: پروانه قاسمیان دستجردی، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۱۵۴ ص: مصور (بخشی رنگی).
 شابک : 978-600-04-3260-7 : ۲۵۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : واژه نامه.
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۴۴-۱۵۴.
 موضوع : سینما - طراحی صحنه
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۴ ط ۲ ق ۷ / TT5۰۷
 رده بندی دیویی : ۷۹۲/۰۲۶
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۹۰۶۸۷۵

طراحی لباس صحنه

تألیف: پروانه قاسمیان دستجردی

چاپ: دیجیتال / نوبت اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ / ۱۴۸ صفحه

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۳۲۶۰-۷

ناشر: مؤلف

حق هر گونه چاپ و تقلید نزد مؤلف محفوظ است.

www.usc.ac.ir/ghasemian@usc.ac.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار

مقدمه

بخش اول: مراحل تهیه و تولید فیلم

۳	مقدمه
۵	فصل اول: عوامل سازنده فیلم
۵	نویسنده
۶	تهیه کننده
۶	کارگردان
۷	مدیر تولید
۷	فیلم بردار
۷	منشی صحنه
۷	طراحی صحنه
۸	طراح لباس
۸	گریمر
۸	صدا بردار
۸	تدوین گر
۸	نور پرداز
۸	آهنگساز
۹	بازیگر
۱۰	فصل دوم: مراحل مختلف فیلم سازی
۱۰	پیش تولید
۱۱	مراحل کار طراح لباس

۱۴	انتخاب و خرید پارچه و ملزومات لباس
۱۶	برش لباس
۱۶	پرو لباس
۱۷	کهنه کردن لباس
۱۹	مرحله تولید
۲۰	مرحله پس از تولید

بخش دوم: ویژگی‌های طراحی لباس

۲۳	مقدمه
۲۵	فصل اول: تناثر
۳۰	فصل دوم: تلویزیون
۳۲	گروه کودک و نوجوان
۳۵	گروه اجتماعی
۳۷	نمایش‌های تخیلی
۳۸	مسابقات و گروه‌های ورزشی
۳۹	اجرای موسیقی
۴۰	نمایش‌های تاریخی
۴۱	فصل سوم: سینما

بخش سوم: ژانر یا گونه‌های نمایش

۴۷	مقدمه
۴۹	فصل اول: ژانرهای تناثر
۴۹	تراژدی
۴۹	آپرت
۵۰	بورلسک
۵۰	کمدی
۵۱	وودویل
۵۱	کمدی درام
۵۳	فصل دوم: ژانرهای سینما
۵۳	ژانر رمانس
۵۴	ژانر جنگی
۵۶	ژانر گنگستری
۵۷	ژانر وسترن
۵۸	ژانر علمی تخیلی
۵۹	ژانر تاریخی و حماسی
۶۱	ژانر جنایی و ترسناک
۶۲	ژانر موزیکال

بخش چهارم: نقش رنگ در تصویر

۶۷	 مقدمه
۶۹	 فصل اول: انتخاب رنگ
۷۳	 فصل دوم: معنای رنگ و تأثیر آن در شخصیت‌پردازی لباس صحنه
۷۳	 خاکستری
۷۶	 آبی
۷۹	 سبز
۸۲	 قرمز
۸۳	 زرد
۸۵	 بنفش
۸۶	 قهوه‌ای
۸۷	 سیاه
۸۷	 سفید

بخش پنجم: لباس‌های تاریخی

۹۱	 مقدمه
۹۳	 فصل اول: برش و اندازه‌گیری لباس‌های قدیمی
۹۳	 لایه‌گذاری
۹۵	 برش و دوخت لباس‌های قدیمی
۹۷	 فصل دوم: ساخت لباس‌های رزمی
۹۸	 استفاده از مانکن برای ساخت زره
۱۰۲	 ساخت کلاه‌خود
۱۰۶	 فصل سوم: ملحقات لباس
۱۰۶	 تاج
۱۰۸	 تاج‌های کوچک
۱۰۸	 نقاب یا ماسک
۱۱۱	 پوشش‌های پا
۱۱۲	 زیورآلات و جواهرات
۱۱۴	 پروژه‌های اجرایی
۱۳۳	 فهرست واژگان
۱۳۴	 فهرست منابع تصویری
۱۳۵	 فهرست سایت‌های اینترنتی
۱۳۶	 فهرست منابع و مآخذ

پیشگفتار

سپاس بی کران، خداوند جان را سزااست که در همه حال بخشنده و مهربان است و همواره یاری رسان و راهنمای تمامی کسانی که در جستجوی روشنایی و حقیقتند.

در طول سال‌ها تجربه کاری‌ام به عنوان طراح لباس صحنه در تلویزیون و سینما و تئاتر نکاتی را آموختم که شاید در هیچ کتاب و کلاسی نمی‌توانستم این‌طور دقیق و کامل دریافت کنم و آموزش ببینم. هرچه پیش‌تر می‌رفتم به نکات ریزتر، ظریف‌تر و حرفه‌ای‌تری دست پیدا می‌کردم. استادانم در این راه پیش‌گسترانم در امر طراحی صحنه و لباس، کارگردانان، خیاطان با سابقه، مسوولین لباس، و حتی گریموورها و نورپردازانی بودند که با صبر و حوصله و گام به گام به من آموختند که چگونه یک طراح لباس حرفه‌ای باشم، چگونه با مسایل و مشکلات کار دست و پنجه نرم کنم و به قول معروف از زیر فشار کار پیروز بیرون بیایم. شاید هیچ کدام از این افراد به‌طور مستقیم به من آموزشی ندادند و یا کتاب و مستنداتی را برای راهنمایی به من معرفی نکردند ولی همواره کارشان و استقامتشان در کار مانند یک مربی راهنمای من بوده و هست و خواهد بود.

این کتاب را شاید بتوان چکیده تجربیات من از تمامی آن دوران دانست. تمامی طراحی‌های صحنه در داخل کتاب شامل طرح‌هایی است که برای مجموعه‌های مختلف تلویزیونی و سینمایی اعم از برنامه‌های کودک و نوجوان، سریال‌های خانوادگی،

برنامه‌های طنز و اجتماعی طراحی کرده‌ام؛ در پاره‌ای موارد نیز مراحل مختلف از طراحی اولیه تا مرحله اجرای نمایش نشان داده شده است.

جا دارد ابتدا از تک تک افراد خانواده‌ام که همواره راهنما و مشوقم بوده‌اند سپاس‌گزار باشم، سپس از تمامی دوستان و آشنایانی که در این سال‌ها افتخار همکاری‌شان را داشته‌ام بی‌نهایت سپاسگزارم و امیدوارم هرگونه نقص و کاستی را در نگارش این کتاب بر من بخشیده و همچنان راهنمایانم باشند. در اینجا لازم می‌دانم از دوستانم در بخش طراحی صحنه و لباس سازمان صدا و سیما تشکر ویژه‌ای داشته باشم: هایده زمانی، مریم صدیق، شادروان ماندانا هوشیار، حسن سروندی و محسن صانعی؛ و پیشکسوتانم: فرمهر کرمانی، حمیده نوبری، المیرا صباحی، رحیمه صباحی، فریده توفیقی، پروانه طیفوری، نیلوفر محلاتی، شهلا فرشچی، نازنین قزاق نوری، لیلی لشکری، مهدی دولو، بیژن حدادی، کیهان مرتضوی، محمد رایگا، و داریوش قاسمیان دستجردی؛ همچنین از کارگردانانی نظیر شیرین جاهد، ناهید محمدیان، اسدالله ایمن، مهران آزاده، مسعود فروتن، مهدی علی احمدی، داریوش کاردان و شادروان مهرداد خسروی، امیر امیرپور، محمد دستگردی، پیمان کوشایی و... که همواره راهنمایانم بودند، و یارانم در بخش خیاطی و آرشیو لباس: فروزان توحیدی، شیرین حضرتی و فاطمه احمدی، آقایان پورعلی اکبر، فراهانی، عبدالهی، کبیری، جلایی و تهیه‌کنندگان، گرمورها: محمد حاتمی، خاطره خاشعی، ناهید عضدی، بازیگران و دیگر دوستان و همکارانم در بخش‌های مختلف که گرچه نامشان را نبرده‌ام، همواره یادشان برایم گرامی و محترم است.

پروانه قاسمیان دستجردی

مقدمه

طراحی و ساخت لباس به عنوان یکی از عناصر اصلی هنر نمایش اهمیتی فراوان و تاریخی دارد. این هنر در آغاز پیدایش هنر نمایش، دارای کاربردهای آیینی - مناسکی، تشریفاتی، نمادین، تمثیلی و تزینی بوده است. بازیگران را از تماشاگران تفکیک می کرد؛ آنان را می آراست و به آنان امتیاز و تشخص می داد. در طول تاریخ تحول هنر تئاتر، بر کاربردها و ویژگی های آن افزوده شد و به صورت یکی از عناصر بیان تئاتری در آمد.

در یک نمایش، لباس به کار رفته توسط بازیگران، از جایگاه نسبتاً مهمی برخوردار است و اطلاعات فراوانی را در اختیار تماشاگر می گذارد؛ از جمله معرفی مضمون و حال و هوای کلی نمایش، تعیین دوره تاریخی، زمان و مکان مورد نظر، توصیف شغل و موقعیت طبقاتی، جنسیت و حتی حالات درونی و ویژگی های روانی شخصیت های نمایش. اهمیت طراحی لباس زمانی بیشتر مشخص می شود که بدانیم حتی سبک و شیوه طرح لباس، مکمل سبک و شیوه نمایش است و در نمایان ساختن سایر عناصر نمایش نیز کمک شایانی می کند.

آنچه در این مجموعه مورد بحث و بررسی است، آشنایی با نقش و نحوه عملکرد طراح لباس در صحنه تئاتر، سینما و تلویزیون است که مجموعه ای از فعالیت های تخصصی در حوزه طراحی لباس به شمار می رود و همچنین مراحل ساخت فیلم، اجرای لباس و نوع رابطه ی طراح لباس با اعضای گروه سازنده فیلم، ظرایف و حساسیت ها و اخلاقیات هایی که لازمه کار طراح لباس صحنه می باشد در این مجموعه به طور مجمل و خلاصه بیان گردیده است.